

บทที่ 9

สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

9.1 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2567 พบว่า โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายบ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร-นครพนม สัญญาที่ 1 ช่วงบ้านไผ่-หนองพอก โครงการได้มีการปฏิบัติตามมาตรการฯ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างของโครงการ โดยการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) และที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้างได้กำกับและควบคุมดูแลให้ผู้รับจ้างก่อสร้างมีการดำเนินงานตามมาตรการฯ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และผู้ที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ก่อสร้างโครงการให้มากที่สุด สำหรับการดำเนินงานที่ตรวจสอบพบว่าปฏิบัติไม่ครบถ้วนเรียบร้อย หรือได้รับการร้องเรียนผลกระทบจากหน่วยงาน/ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ก่อสร้าง โครงการได้มีการกำชับให้ผู้รับจ้างก่อสร้าง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการตรวจสอบ ไม่พบมาตรการที่โครงการไม่สามารถปฏิบัติได้ สำหรับสัญญาที่ 2 ช่วงหนองพอก-สะพานมิตรภาพ 3 ปัจจุบันโครงการอยู่ในช่วงการเตรียมการก่อสร้าง ดังนั้นจึงมีมาตรการส่วนใหญ่จึงยังไม่ถึงเวลาที่จะต้องปฏิบัติ โดยโครงการจะต้องปฏิบัติตามมาตรการฯ ที่กำหนดไว้ในรายงาน EIA อย่างเคร่งครัดต่อไป

9.2 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลการดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2567 ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายบ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-มุกดาหาร-นครพนม ระยะก่อสร้าง พบว่า โครงการได้ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดจำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านอุตุนิยมวิทยาและคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ด้านเสียงด้านความสั่นสะเทือน ด้านคุณภาพน้ำผิวดิน ด้านนิเวศวิทยาทางน้ำ ด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ด้านการคมนาคมขนส่งและด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรายละเอียดการติดตามตรวจสอบดังนี้

9.2.1 ด้านอุตุนิยมวิทยาและคุณภาพอากาศ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการตรวจวัดระหว่างวันที่ 21-24 มิถุนายน 2567 จำนวน 10 สถานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง จังหวัดขอนแก่น สำนักงาน กกต. จังหวัดมหาสารคาม วัดโพธิ์ศรีบ้านโคกล่าม จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนไตรคามวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด วัดบ้านโนนสวรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศรีสะอาดไพรสาน จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศูนย์ใหม่ จังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนบ้านหนองผือดอนม่วง จังหวัดมุกดาหาร ชุมชนบ้านแก่งโพธิ์ จังหวัดนครพนม และโรงเรียนบ้านนาหัวบ่อ จังหวัดนครพนม มีดัชนีคุณภาพอากาศที่ติดตามตรวจสอบ ประกอบด้วย ปริมาณฝุ่นละอองรวม เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน เฉลี่ย 24 ชั่วโมง เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2547) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป ปริมาณฝุ่นละอองรวม เฉลี่ย 24 ชั่วโมง กำหนดต้องไม่เกิน 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน เฉลี่ย 24 ชั่วโมง กำหนดต้องไม่เกิน 0.12 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า ทุกจุดที่ทำการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

9.2.2 ด้านเสียง

การติดตามตรวจสอบระดับเสียงตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการตรวจวัดระหว่างวันที่ 21-24 มิถุนายน 2567 จำนวน 10 สถานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง จังหวัดขอนแก่น สำนักงาน กกต. จังหวัดมหาสารคาม วัดโพธิ์ศรีบ้านโคกล่าม จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนไตรคามวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด วัดบ้านโนนสวรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศรีสะอาดไพรสาน จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศูนย์ใหม่ จังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนบ้านหนองผือดอนม่วง จังหวัดมุกดาหาร ชุมชนบ้านแก่งโพธิ์ จังหวัดนครพนม และโรงเรียนบ้านนาหัวบ่อ จังหวัดนครพนม มีดัชนีที่ติดตามตรวจสอบระดับเสียง ประกอบด้วย ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (L_{eq24hr}) ระดับเสียงสูงสุด (L_{max}) ระดับเสียงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 (L_{90}) และระดับเสียงกลางวัน - กลางคืน (L_{dn}) เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2540) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 27ง ลงวันที่ 3 เมษายน 2540 ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (L_{eq24hr}) กำหนดต้องไม่เกิน 70 เดซิเบล(เอ)ระดับเสียงสูงสุด (L_{max}) กำหนดต้องไม่เกิน 115 เดซิเบล(เอ) พบว่า ทุกจุดที่ทำการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สำหรับระดับเสียงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 (L_{90}) และระดับเสียงกลางวัน - กลางคืน (L_{dn}) ไม่มีค่ามาตรฐานตามกฎหมายกำหนด

9.2.3 ด้านความสั่นสะเทือน

การติดตามตรวจสอบความสั่นสะเทือนตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการตรวจวัดระหว่างวันที่ 21-24 มิถุนายน 2567 จำนวน 10 สถานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง จังหวัดขอนแก่น สำนักงาน กกต. จังหวัดมหาสารคาม วัดโพธิ์ศรีบ้านโคกล่าม จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนไตรคามวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด วัดบ้านโนนสวรรค์ จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศรีสะอาดไพรสาน จังหวัดร้อยเอ็ด วัดศูนย์ใหม่ จังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนบ้านหนองผือดอนม่วง จังหวัดมุกดาหาร ชุมชนบ้านแก่งโพธิ์ จังหวัดนครพนม และโรงเรียนบ้านนาห้วยบ่อ จังหวัดนครพนม เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 37 (พ.ศ. 2553) เรื่องกำหนดมาตรฐานความสั่นสะเทือนเพื่อป้องกันผลกระทบต่ออาคาร (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 69ง วันที่ 2 สิงหาคม 2553) ความเร็วกำหนดต้องไม่เกิน 5.000 มิลลิเมตรต่อวินาที พบว่า ทุกจุดที่ทำการตรวจวัดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

9.2.4 ด้านคุณภาพน้ำผิวดิน

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการตรวจวัดวันที่ 25-28 มิถุนายน 2567 จำนวน 13 สถานี ได้แก่ ห้วยคะคาง จังหวัดมหาสารคาม แม่น้ำชี จังหวัดร้อยเอ็ด ลำน้ำยัง จังหวัดร้อยเอ็ด ห้วยกลอย จังหวัดยโสธร ห้วยหนองหม้อดิน จังหวัดมุกดาหาร ห้วยบังอี จังหวัดมุกดาหาร ห้วยมุก จังหวัดมุกดาหาร ห้วยสาขาห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร ห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร ห้วยชะโนด จังหวัดมุกดาหาร ลำน้ำก่ำ จังหวัดนครพนม ห้วยบังฮวก จังหวัดนครพนม และห้วยบังกอ จังหวัดนครพนม มีดัชนีที่ติดตามตรวจสอบ ได้แก่ อุณหภูมิ ความเป็นกรด - ด่าง น้ำมันและไขมัน ความขุ่น ค่าการนำไฟฟ้า ของแข็งแขวนลอยรวม ของแข็งที่ละลายน้ำ ออกซิเจนละลาย ความสกปรกในรูปบีโอดี ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส ไนโตรเจน-ไนเตรท แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ทั้งนี้ไม่ได้เก็บตัวอย่างจำนวน 1 สถานี คือ บริเวณห้วยสาขาห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากแหล่งน้ำแห้ง

จากผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดิน เมื่อนำมาเทียบกับมาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (การอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และเพื่อการเกษตร) พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนดทั้งหมด ยกเว้นค่า ความสกปรกในรูปบีโอดี บริเวณห้วยกลอย จังหวัดยโสธร ห้วยหนองหม้อดิน ห้วยบังอี ห้วยมุก ห้วยชะโนด จังหวัดมุกดาหาร และลำน้ำก่ำ ห้วยบังฮวก จังหวัดนครพนม และค่าออกซิเจนละลาย ห้วยมุก จังหวัดมุกดาหาร ที่มีค่าเกินไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานฯ กำหนด

9.2.5 ด้านนิเวศวิทยาทางน้ำ

การติดตามตรวจสอบนิเวศวิทยาทางน้ำตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการเก็บตัวอย่าง วันที่ 25-28 มิถุนายน 2567 จำนวน 13 สถานี ได้แก่ ห้วยคะคาง จังหวัดมหาสารคาม แม่น้ำชี จังหวัดร้อยเอ็ด ลำน้ำยัง จังหวัดร้อยเอ็ด ห้วยกลอย จังหวัดยโสธร ห้วยหนองหม้อดิน จังหวัดมุกดาหาร ห้วยบังอี จังหวัดมุกดาหาร ห้วยมุก จังหวัดมุกดาหาร ห้วยสาขาห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร ห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร ห้วยชะโนด จังหวัดมุกดาหาร ลำน้ำก่ำ จังหวัดนครพนม ห้วยบังฮวก จังหวัดนครพนม และ ห้วยบังกอ จังหวัดนครพนม ทั้งนี้ไม่ได้เก็บตัวอย่างจำนวน 1 สถานี คือ บริเวณห้วยสาขาห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากแหล่งน้ำแห้ง ดัชนีที่ติดตามตรวจสอบ ประกอบด้วย แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์สัตว์หน้าดิน ปลา และพรรณไม้น้ำ พบว่า แพลงก์ตอนพืชมีค่าดัชนีความหลากหลายเท่ากับ 3.03, 2.44, 2.54, 2.82, 2.11, 2.92, 2.26, 3.07, 2.97, 2.38, 1.97 และ 3.27 ตามลำดับ แพลงก์ตอนสัตว์มีค่าดัชนีความหลากหลายเท่ากับ 1.82, 1.77, 1.35, 1.62, 0.54, 2.28, 1.84, 1.91, 1.61, 2.16, 2.48 และ 2.40 สัตว์หน้าดินมีค่าดัชนีความหลากหลายเท่ากับ 1.53, 1.06, 0.69, 0.64, 0.00, 0.66, 0.00, 0.98, 1.19, 1.27, 0.96 และ 0.41 ตามลำดับ สัตว์น้ำมีค่าดัชนีความหลากหลายเท่ากับ 0.94, 1.05, 0.64, 1.00, 0.61, 0.60, 1.38, 1.01, 0.85, 0.56, 1.29 และ 1.31 ตามลำดับ และพรรณไม้น้ำ รวมชนิดที่พบทั้งหมด 10, 10, 15, 8, 11, 6, 6, 5, 4, 9, 8 และ 4 ตามลำดับ

9.2.6 ด้านทรัพยากรสัตว์ป่า

การติดตามตรวจสอบทรัพยากรสัตว์ป่าตามที่มาตรการฯ กำหนด สัญญาที่ 1 ชั่วบ้านไผ่-หนองพอก ดำเนินการศึกษา 3 ฤดูกาล ได้แก่ ช่วงฤดูฝน ระหว่างวันที่ 1-7 มิถุนายน 2566 ฤดูหนาว ระหว่างวันที่ 15-21 พฤศจิกายน 2566 และฤดูฝน ระหว่างวันที่ 17-20 มิถุนายน 2567 โดยการวางแผนสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่า ดำเนินการในพื้นที่โครงการ และพื้นที่ใกล้เคียงในระยะ 500 เมตรจากพื้นที่โครงการ (ในการนี้ได้มีการสำรวจเฉพาะพื้นที่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น ยังไม่ได้เข้าสำรวจในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื่องจากอยู่ระหว่างการทำเรื่องขออนุญาตสำรวจวิจัยจากกรมป่าไม้) ผลการวิเคราะห์พบข้อมูลจำนวนสัตว์ป่า รวมกันทั้ง 3 ฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 119 ชนิด จำแนกเป็นจำนวนชนิดของสัตว์ป่าแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 12 ชนิด (ร้อยละ 10.08 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 14 ชนิด (ร้อยละ 11.76 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 21 ชนิด (ร้อยละ 17.65 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) และกลุ่มของนก จำนวน 72 ชนิด (ร้อยละ 60.58 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด)

การติดตามตรวจสอบทรัพยากรสัตว์ป่าตามที่มาตรการฯ กำหนด สัญญาที่ 2 ช่วงหนองพอก-สะพานมิตรภาพ 3 ดำเนินการศึกษา 2 ฤดูกาล ได้แก่ ช่วงฤดูหนาว ระหว่างวันที่ 22-28 พฤศจิกายน 2566 และฤดูฝน ระหว่างวันที่ 15-21 มิถุนายน 2567 โดยการวางแผนสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่าดำเนินการในพื้นที่โครงการ และพื้นที่ใกล้เคียงในระยะ 500 เมตรจากพื้นที่โครงการ (ในการนี้ได้มีการสำรวจเฉพาะพื้นที่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น ยังไม่ได้เข้าสำรวจในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื่องจากอยู่ระหว่างการทำเรื่องขออนุญาตสำรวจวิจัยจากกรมป่าไม้) ผลการวิเคราะห์พบข้อมูลจำนวนสัตว์ป่ารวมกันทั้ง 2 ฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 136 ชนิด จำแนกเป็นจำนวนชนิดของสัตว์ป่าแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 15 ชนิด (ร้อยละ 11.03 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกจำนวน 14 ชนิด (ร้อยละ 10.29 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) กลุ่มสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 26 ชนิด (ร้อยละ 19.12 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด) และกลุ่มของนกจำนวน 81 ชนิด (ร้อยละ 59.56 ของจำนวนชนิดสัตว์ป่าที่รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด)

9.2.7 ด้านการคมนาคมขนส่ง

การติดตามตรวจสอบการคมนาคมขนส่งตามที่มาตรการฯ กำหนด จากข้อมูลการบันทึกการเกิดอุบัติเหตุด้านการคมนาคมขนส่ง โดยเจ้าหน้าที่ของโครงการ ระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน 2567 พบว่า ยังไม่มีอุบัติเหตุจากการคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่โครงการ

9.2.8 ด้านเศรษฐกิจและสังคม

การติดตามตรวจสอบการสำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่มาตรการฯ กำหนด ดำเนินการสำรวจ 1 ครั้ง/ปี โดยแบ่งพื้นที่การสำรวจออกเป็น 2 สัญญา ได้แก่ สัญญาที่ 1 ช่วงบ้านไผ่-หนองพอก สำหรับปี 2567 ทั้ง 2 สัญญามีแผนการสำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคมในเดือนพฤศจิกายน 2567 โดยจะนำเสนอผลการติดตามตรวจสอบในรายงานฉบับถัดไป